Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я
Н А Р О Д Н О С Ъ Б Р А Н И Е

Проект

З А К О Н

ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ НАРУШЕНИЯ И НАКАЗАНИЯ

(Обн., ДВ, бр. 92 от 1969 г.; изм. и доп., бр. 54 от 1978 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 28 и 101 от 1983 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 24 от 1987 г., бр. 94 от 1990 г., бр. 105 от 1991 г., бр. 59 от 1992 г., бр. 102 от 1995 г., бр. 12 и 110 от 1996 г., бр. 11, 15, 59, 85 и 89 от 1998 г., бр. 51, 67 и 114 от 1999 г., бр. 92 от 2000 г., бр. 25, 61 и 101 от 2002 г., бр. 96 от 2004 г., бр. 39 и 79 от 2005 г., бр. 30, 33, 69 и 108 от 2006 г., бр. 51, 59 и 97 от 2007 г., бр. 12, 27 и 32 от 2009 г., бр. 10, 33, 39, 60 и 77 от 2011 г., бр. 19, 54 и 77 от 2012 г. и бр. 17 от 2013 г.)

§ 1. В чл. 83а се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) в основния текст след числото „242” се добавя „248а” и се поставя запетая, числото „254” се заличава, след числото „254б” се добавя „255а” и се поставя запетая, числото „257” се заличава и след числото „280” се добавя „282” и се поставя запетая;

б) в т. 4 думите „до 100 000 лв.” се заменят с „до 500 000 лв.”

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) Имуществената санкция се налага и на юридическо лице, което няма седалище на територията на Република България, в случай че престъплението по ал. 1 е извършено на територията на Република България.”

3. Досегашните ал. 2 и 3 стават съответно ал. 3 и 4.

4. Досегашната ал. 4 става ал. 5 и се изменя така:

„(5) Отнема се в полза на държавата придобитата от юридическото лице пряка или непряка облага от престъплението по ал. 1, ако не подлежи на връщане или възстановяване, или на отнемане по реда на Наказателния кодекс. Когато вещта или имуществото – предмет на престъплението, липсват или са отчуждени, присъжда се тяхната левова равностойност.”

5. Досегашната ал. 5 става ал. 6.

§ 2. В чл. 83б, ал. 1 се правят следните изменения и допълнения:

1. В основния текст думите „съответния прокурор до административния съд” се заменят с „прокурор от съответната окръжна прокуратура до окръжния съд по седалището на юридическото лице, а в случаите по чл. 83а, ал. 2 - до Софийския градски съд”.

2. В т. 1 след думите „обвинителния акт” се поставя запетая и се добавя „на постановление с предложение за освобождаване на дееца от наказателна отговорност с налагане на административно наказание или на споразумение за решаване на делото в съда”.

3. В т. 2 се създават букви „д“ - „ж“:

„д) в предвидените в особената част на Наказателния кодекс случаи по дела от общ характер липсва тъжба от пострадалия до прокурора;

е) деецът се освобождава от наказателна отговорност с прилагане на възпитателни мерки;

ж) е допуснат трансфер на наказателно производство в друга държава.”

4. Създават се т. 3 и 4:

„3. когато наказателното производство е спряно на основание, че:

а) след извършване на престъплението обвиняемият е изпаднал в краткотрайно разстройство на съзнанието, което изключва вменяемостта, или има друго тежко заболяване, което пречи на провеждането на производството;

б) разглеждането на делото в отсъствие на обвиняемия би попречило да се разкрие обективната истина;

в) деецът е лице с имунитет;

4. след влизане в сила на решение по чл. 124, ал. 5 от Гражданския процесуален кодекс.”

§ 3. Членове 83г – 83е се изменят така:

„Чл. 83г. (1) Съдът разглежда предложението в състав от един съдия в открито съдебно заседание с участието на прокурор и с призоваване на юридическото лице.

(2) Неявяването на представител на юридическото лице, когато призоваването е редовно, не е пречка за разглеждане на делото.

(3) Съдът може да установява нови фактически положения.

(4) Съдът събира доказателства служебно или по искане на страните.

(5) Съдът разглежда делото и въз основа на събраните доказателства преценява:

1. получило ли е юридическото лице неправомерна облага;

2. има ли връзка между извършителя на престъпното деяние и юридическото лице;

3. има ли връзка между престъпното деяние и облагата за юридическото лице;

4. какъв е видът на облагата и размерът й, ако е имуществена.

(6) Съдът се произнася с решение, с което:

1. налага имуществена санкция;

2. отказва да наложи имуществена санкция.

(7) Решението по ал. 6, т. 1 съдържа:

1. данните за юридическото лице;

2. данните за произхода, вида и размера на облагата;

3. размера на наложената имуществена санкция;

4. описание на имуществото, което се отнема в полза на държавата, ако има такова;

5. определяне на разноските.

(8) По дела, които представляват фактическа или правна сложност, мотивите могат да бъдат изготвени и след произнасянето на решението, но не по-късно от 30 дни.

Чл. 83д. (1) Решението на окръжния съд по чл. 83г, ал. 6 подлежи на обжалване или протест пред апелативния съд в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

(2) Делото се разглежда в открито заседание с участието на прокурор. За съдебното заседание се призовава и юридическото лице.

(3) В производството пред апелативния съд се допускат само писмени доказателства.

(4) Апелативният съд се произнася с решение, с което може:

1. да отмени решението на окръжния съд и да върне делото за ново разглеждане, когато в хода на съдебното производство пред първата инстанция са допуснати съществени нарушения на процесуалните правила;

2. да отмени решението на окръжния съд и да наложи имуществена санкция;

3. да отмени решението на окръжния съд и да откаже да наложи имуществена санкция;

4. да измени решението на окръжния съд;

5. да потвърди решението на окръжния съд.

(5) Решението на апелативния съд е окончателно.

Чл. 83е. (1) Производството, по което е постановено влязло в сила решение на окръжния или на апелативния съд, подлежи на възобновяване, когато:

1. с влязла в сила присъда или решение се установи, че някои от писмените доказателства, въз основа на които е издаден актът, са неистински или с невярно съдържание;

2. с влязла в сила присъда или решение се установи, че съдия, прокурор, страна или участник в производството е извършил престъпление във връзка с участието си в производството;

3. след влизането в сила на решението за налагане на имуществена санкция на юридическото лице лицето по чл. 83а, ал. 1, т. 1–4 бъде оправдано с влязъл в сила съдебен акт или спряното досъдебно производство бъде прекратено от прокурора;

4. след влизането в сила на решението се разкрият обстоятелства или доказателства, които не са били известни на страната и съда и имат съществено значение за производството;

5. с решение на Европейския съд по правата на човека или на Съда на Европейския съюз е установено нарушение на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, което има съществено значение за делото;

6. в хода на производството е допуснато съществено нарушение на процесуалните правила.

(2) Искането за възобновяване може да се направи в 6-месечен срок от узнаването за възникване на основанието, а в случаите по ал. 1, т. 6 – от влизането в сила на решението на окръжния или на апелативния съд.

(3) Искането за възобновяване не спира изпълнението на влязлото в сила решение, освен ако съдът постанови друго.

(4) Искане за възобновяване на производството може да направи:

1. окръжният прокурор;

2. юридическото лице, на което е наложена имуществена санкция.

(5) Искането за възобновяване се разглежда от апелативния съд, в съдебния район на който се намира органът, постановил влязлото в сила решение.

(6) Апелативният съд разглежда искането в състав от трима съдии. В случаите, когато се иска възобновяване на производството по решение на апелативния съд, искането се разглежда от друг състав на съответния апелативен съд.

(7) Делото се разглежда в открито заседание с участието на прокурор. За съдебното заседание се призовава и юридическото лице.

(8) Когато намери искането за възобновяване за основателно, апелативният съд отменя акта и връща делото за ново разглеждане, като посочва процесуалното действие, от което трябва да започне новото разглеждане.”

§ 4. Създава се чл. 83ж:

„Чл. 83ж. За неуредените в чл. 83б, 83г - 83е въпроси се прилагат разпоредбите на Наказателно-процесуалния кодекс.”

§ 5. В Допълнителната разпоредба се правят следните изменения и допълнения:

1. След думите „По смисъла на този закон“ се поставя двоеточие, а текстът до края става т. 1.

2. Създават се т. 2 и 3:

„2. „Пряка облага” е всяко благоприятно изменение в правната сфера на юридическото лице, настъпило като непосредствена последица от престъплението.

3. „Непряка облага” е:

а) придобитото в резултат на разпореждане с предмета на престъплението;

б) вещта или имуществото, придобити чрез операция или сделка с пряката облага от престъплението;

в) вещта, в която е трансформирана пряката облага от престъплението.“

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 6. Неприключилите съдебни производства по чл. 83а - 83е се разглеждат по досегашния ред.

§ 7. Този закон влиза в сила един месец след обнародването му в „Държавен вестник”.

Законът е приет от 42-ото Народно събрание на …….. 2013 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:

(Михаил Миков)

М О Т И В И

КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ НАРУШЕНИЯ И НАКАЗАНИЯ

Настоящият законопроект за изменение и допълнение на Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН) си поставя няколко цели:

- да бъде усъвършенстван режимът, уреден в глава четвърта, чл. 83а и следващите от ЗАНН за реализация на отговорността на юридическите лица, в случай че са се обогатили или биха се обогатили в резултат на извършено престъпление;

- да се отговори на отправените препоръки към Република България с доклада по фаза 3 на Работната група за борба с подкупването на чужди длъжностни лица към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР);

- да се отговори на препоръките, отправени към страната ни в резултат на прегледа за съответствие на българското законодателство с разпоредбите на Конвенцията на ООН срещу корупцията (КООНК).

Предложените изменения и допълнения са насочени към изпълнението на следните препоръки, съдържащи се в доклада на ОИСР:

- ясни правила относно компетентния съд по делата срещу юридическите лица;

- възможност да се образува производство срещу юридическото лице, независимо от основанието, поради което производството срещу физическото лице – извършител на престъпното деяние, е прекратено или не може да се образува, или не може да продължи;

- увеличаване на максималния размер на санкцията, приложима по отношение на юридически лица в случаите, в които получената облага от юридическото лице е с неимуществен характер или когато стойността на облагата не може да бъде установена;

- предвиждане на възможност в полза на държавата да се отнемат не само преките, но и непреките облаги, придобити от престъпления.

Във връзка с изискванията на КООНК в областта на правоприлагането към страната ни е отправена следната препоръка:

- да се изследва възможността за увеличаване размера на паричните санкции срещу юридически лица за корупционни престъпления в случаите, в които облагодетелстването за юридическото лице в резултат на подкупването на чуждо длъжностно лице е с неимуществен характер или не може да бъде определено.

Предлаганите изменения и допълнения се свеждат до следното:

1. Със законопроекта се предвижда да се разшири кръгът от престъпления, извършването на които би могло да бъде основание за иницииране на производство по реда на чл. 83б и сл. от ЗАНН, в случай че е довело до обогатяване или е създало условия за обогатяване на юридическото лице.

Предвижда се производство за налагане на имуществена санкция на съответното юридическо лице да може да се образува и в случаите на извършено представяне на неверни сведения за получаване на кредит (по чл. 248а, ал. 1 от НК), представяне на неверни сведения или затаяване на такива, за да се получат средства от фондове, принадлежащи на Европейския съюз или предоставени от Европейския съюз на българската държава (по чл. 248а, ал. 2 от НК), отпускането на кредит или финансиране на лица, представили неверни сведения (по чл. 248а, ал. 4 от НК), избягването на установяването или плащането на данъчни задължения в големи размери чрез сделка с търговско предприятие (по чл. 255а от НК) и общото престъпление по служба (по чл. 282 от НК).

С предлаганото допълнение се цели да се обхванат най-често срещаните случаи на престъпно поведение, което би могло да доведе до облагодетелстване на юридическо лице, които понастоящем стоят извън обхвата на разпоредбата на чл. 83а, ал. 1 от ЗАНН.

2. Предвижда се да се завиши петкратно максималният размер на имуществената санкция, която може да се наложи на юридическите лица в случаите, в които реализираната от тях вследствие на престъпна дейност облага е с неимуществен характер или нейният размер не може да бъде установен.

С предлаганото изменение се цели:

- да се повиши превантивната роля на регламентирания в чл. 83а от ЗАНН санкционен институт, и

- да се даде възможност за по-прецизно индивидуализиране на следващата се на юридическото лице санкционна мярка за въздействие.

3. Със законопроекта се предлага прецизиране на териториалното действие на материалноправната норма по чл. 83а, ал. 1 от ЗАНН. Предвижда се, че институтът ще се прилага и по отношение на юридическите лица, които нямат седалище на територията на Република България, в случай че посоченото в ал. 1 престъпление е извършено на територията на Република България.

4. Със законопроекта чувствително се разширява обхватът на предвидената допълнителна санкционна мярка за въздействие по отношение на юридическите лица – отнемането в полза на държавата на облагата, придобита вследствие на престъплението, като се предвижда да се отнемат не само преките, но и всички непреки облаги, придобити от юридическото лице.

За пръв път в българското законодателство се предлага дефиниция на понятията „пряка" и „непряка" облага от престъплението. Тази дефиниция, макар и дадена за целите на производството по чл. 83а и сл. от ЗАНН, ще улесни значително българския законодател при последващо дефиниране на подлежащите на отнемане в полза на държавата имущества по реда на други нормативни актове (НК, ЗОПДНПИ и други).

Съгласно предложената дефиниция „пряка облага" е всяко благоприятно изменение в правната сфера на юридическото лице, настъпило като непосредствена последица от престъплението. Възможно е това благоприятно изменение в патримониума на юридическото лице да е с имуществен или с неимуществен характер. Характерът на пряката облага ще предопредели и приложимата санкция сред посочените в чл. 83а, ал. 1 от НК. На отнемане в полза на държавата обаче ще подлежи само пряката облага с имуществен характер.

„Непряка облага" от престъплението може да се яви:

- придобитото в резултат на разпореждане с предмета на престъплението;

- вещта или имуществото, придобити чрез операция или сделка с пряката облага от престъплението (например имущество, придобито в полза на юридическото лице в резултат на разпореждане със средства от фондове, принадлежащи на Европейския съюз или предоставени от Европейския съюз на българската държава, получени в резултат на представянето на неверни сведения от представляващия юридическото лице);

• вещта, в която е трансформирана пряката облага от престъплението (например вещта, получена вследствие на преработка на придобитите чрез присвояване движими вещи).

С предлаганото допълнение се цели:

• да се завиши съществено превантивната роля на регламентирания в чл. 83а от ЗАНН санкционен институт;

• да се пресече окончателно възможността санкционираното юридическо лице да извлече каквито и да било облаги от осъществената престъпна дейност;

• да се осигурят допълнителни приходи за държавния бюджет за сметка на неправомерно обогатилите се стопански субекти.

5. Със законопроекта се предвижда промяна на родовата подсъдност в производството по глава четвърта от ЗАНН.

Предвижда се като първа инстанция по тези дела да действат окръжните съдилища по седалището на юридическото лице, а като въззивна инстанция да се произнасят апелативните съдилища. За юридическите лица, които нямат седалище на територията на Република България, в случаите, посочени в законопроекта, компетентен да се произнесе ще е Софийският градски съд.

С предлаганото изменение се цели да се решат следните въпроси:

• да се предостави компетентност на съдилищата, разполагащи с обща компетентност по въпросите на наказателната отговорност, да се произнасят по въпросите относно последиците от престъплението (каквато е и неправомерно придобитата облага от юридическите лица);

• да се предостави правомощие на прокурор от съответната окръжна прокуратура да изготви предложението по чл. 83б, ал. 1 от ЗАНН по материали от досъдебни производства от компетентност на районна (РП), окръжна (ОП), военноокръжната (ВОП) или специализираната прокуратура (СП) и да вземе участие в производството пред съответния първоинстанционен съд по реда на чл. 83г от ЗАНН (изменен);

• да се унифицира процесуалният ред за разглеждане на делото пред съдилищата по същество, като изрично се предвиди субсидиарното приложение на НПК в производството.

6. Със законопроекта се разширява значително номенклатурата от основания за изготвяне на предложение на прокурор от съответната окръжна прокуратура до окръжния съд за налагане на имуществена санкция на обогатилото се юридическо лице.

Предвижда се прокурорът да може да изготвя мотивирано предложение по реда на чл. 83б от ЗАНН не само след внасянето на обвинителен акт в съда, а и при изготвянето на останалите възможни и предвидени в НПК процесуални актове, с които се слага край на досъдебната фаза на наказателното производство, а именно – на постановление с предложението за освобождаване на дееца от наказателна отговорност с налагане на административно наказание и на предложението за одобряване на споразумение за решаване на делото.

Изрично се предвижда като основание за иницииране на производство срещу юридическото лице влязлото в сила решение по чл. 124, ал. 5 от Гражданския процесуален кодекс.

Въвеждат се и допълнителни основания за образуване на производството срещу юридическото лице, когато производство срещу съответното физическо лице не може да бъде образувано или е било прекратено на някое от основанията, предвидени в НПК. Това са:

- липсата на тъжба от пострадалия до прокурора в случаите, в които това е предвидено в особената част на Наказателния кодекс като задължителна предпоставка за образуване на производството;

- освобождаването на дееца от наказателна отговорност с прилагане на възпитателни мерки;

- допуснатият трансфер на наказателното производство в друга държава.

По този начин на практика се обезпечава възможността за иницииране на производство по глава четвърта от ЗАНН във всички случаи, в които се установят предпоставките по чл. 83а, ал. 1 от ЗАНН, независимо от наличието на обстоятелство, което препятства образуването или предпоставя прекратяването на наказателното производство срещу виновното физическо лице.

За пръв път със законопроекта се регламентира възможността за образуване на производство за реализация на отговорността на юридическото лице и в случаите, в които производството срещу физическото лице е спряно. Тук обаче такава възможност се предвижда само в хипотезите, в които спирането на наказателното производство не препятства възможността за доказване по нужния несъмнен и категоричен начин на фактите и обстоятелствата по чл. 83а, ал. 1 от ЗАНН. Такива хипотези са:

- изпадането на обвиняемия след извършване на престъплението в краткотрайно разстройство на съзнанието, което изключва вменяемостта, или

- наличието на друго тежко заболяване, което пречи на провеждането на производството;

- разглеждането на делото в отсъствие на обвиняемия, когато това би попречило да се разкрие обективната истина;

- имунитетът на престъпния деец.

Целта на предложените изменения е да се създаде възможност за иницииране на производство по глава четвърта от ЗАНН във всички случаи на прекратяване, спиране или приключване на наказателното производство спрямо престъпния деец - физическо лице, в които е възможно да се установи, че е настъпило или би настъпило облагодетелстване за юридическото лице.

7. Със законопроекта детайлно се урежда съдебното производство по разглеждане на предложението на прокурора за налагане на имуществена санкция на юридическото лице и се предвижда субсидиарно приложение на разпоредбите на НПК за процесуалните въпроси, които не са намерили изрична регламентация в глава четвърта от ЗАНН.

8. Съществен момент на законопроекта е въвеждането на правна възможност за възобновяване на производството, образувано по мотивирано предложение на прокурора за налагане на имуществена санкция на юридическо лице.

Това е важна процесуална гаранция за правилното приложение на закона и недопускане на правни последици от съдебни актове, постановени при съществени пороци на волята на съдебния орган. Институтът на възобновяването на производството е единственият коректив на волята на съда, в случай че на съответното юридическо лице е била наложена имуществена санкция с влязъл в сила съдебен акт въз основа на предложение на прокурора, направено при висящо наказателно производство срещу престъпния деец – физическо лице, завършило с оправдаването му с влязла в сила присъда или приравнен на нея съдебен акт или направено при спряно наказателно производство, прекратено от прокурора на някое от основанията по чл. 243, ал. 1 от НПК.

Изчерпателно са посочени основанията за възобновяване на производството. Предвижда се искане за възобновяване да може да прави съответният окръжен прокурор и юридическото лице, на което е наложена имуществена санкция по чл. 83а от ЗАНН.

9. Проектът предвижда неприключилите съдебни производства да продължат да се разглеждат по досегашния ред.

Предвиденият по-дълъг срок за влизане в сила на Закона за изменение и допълнение на ЗАНН – един месец след обнародването на ЗИДЗАНН в „Държавен вестник”, ще даде възможност на гражданите и органите, натоварени с приложението на закона да се запознаят подробно с новите положения относно отговорността на юридическите лица.

ЗА МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Даниела Бобева)